

Льєнко Тетяна Петрівна

Київський університет імені Бориса Грінченка

Науковий керівник: Товкач Грина Євгенівна, кандидат психологічних наук

Київський університет імені Бориса Грінченка

ДОСВІД ВИХОВАННЯ ЗВУКОВОЇ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ П'ЯТОГО РОКУ ЖИТТЯ В СУЧАСНОМУ ЗАКЛАДІ ДОШКІЛДЬНОЇ ОСВІТИ

Мовленнєвий розвиток дитини, навчання її рідної мови є головним інструментом за допомогою якого відбувається її соціалізація й установлюється контакт із людьми, довкіллям.

Вдосконалення ефективності розвитку мовлення у дітей старшого дошкільного віку являється однією з актуальних проблем у педагогіці. Адже головним критерієм розвитку особистості дитини дошкільного віку є чітке та правильне мовлення. Відомо, що чим розвиненіше та чіткіше мовлення, тим краще та легше дитині висловлювати власні думки, наміри, бажання тощо.

У дітей з розвиненим мовленням відсутня невпевненість в собі, вони менш закомплексовані та готові до пізнання всього нового.

Тому однією з актуальних завдань щодо розвитку мовлення дітей вже на п'ятому році життя є своєчасне формування мовленнєвого апарату, навчання їх чіткої та правильної звуковимови.

Основними методами виховання звукової культури мовлення є дидактичні ігри та вправи, в процесі яких удосконалюються всі компоненти звукової культури мовлення. Тому що гра є основним видом діяльності в дошкільному віці. За допомогою гри, утворюється ігрова ситуація, створюються умови для виникнення пізнавальних мотивів.

Для ознайомлення дітей з артикуляційним апаратом виконували разом з ними вправи певного характеру: «Гойдалка», «Барабан», «Фарбуємо піднебіннячко» та інші. Отже, вправи у ігровій формі є досить ефективними.

Для розвитку мовленнєвого дихання проводили дидактичні вправи «Подмухаємо» (на здування з долонішматочків паперу, кульок, вати, пелюсток, пушинок кульбаби та інше); перекочування силою видихуваного повітря ватної кульки по столу, підтримування пушинок у повітрі силою видиху, утворення бульбашок на воді (дитина дмухає з такою силою, щоб на воді утворилися бульбашки); пускання паперових і пластмасових корабликів у мисці або у ванні з водою; дмухання в порожню пляшку та інше.

Залучали дітей до участі у рухливих іграх із співом та діалогами. Варто вказати, що такі ігри мають свої особливості. Діти паралельно виконують два завдання: рухаються (ловлять, бігають, водять хоровод) і промовляють слова, звуки, їхню увагу насамперед привертають рухи, а звуки вони промовляють механічно, іноді й зовсім забуваючи про них. Бажано до початку гри показати дітям як треба промовляти текст та закріпити його шляхом вправляння. Після такої підготовчої роботи, роз'яснень і повторень діти, усвідомивши текст, можуть виразно вимовити кожне слово чи звук гри.

Варто вказати, що у дітей звукова вимова покращувалася й за рахунок розповідання і читання казок, вивчення віршів, скоромовок, лічилок, коротких переказів згідно картинок, мнемотехніки та інше. Але є звичайно діти зазначеного віку, яким звукова вимова дається важко. Це пов'язано з тим, що у них не повністю розвинені важкі в артикуляційному відношенні звуки (особливо це стосується шиплячих та сонорних груп звуків) мови. І в даному випадку без цілеспрямованого навчання, процес формування цих звуків проходить значно повільніше у зв'язку з тим, що звичка неправильної вимови є досить міцною. В таких випадках слід залучати батьків, та разом з ними працювати над певною проблемою, що виникає у їхніх дітей при вимові цих груп звуків.

Для формування чистого й правильного мовлення та закріплення артикуляції важких звуків використовували скоромовки. На кожний звук, який опановувала дитина, пропонувалась відповідна скоромовка. Скоромовки розділяли на:

- скоромовки невеличкі за розміром, у кожному слові яких повторюється лише один звук з твердою чи м'якою вимовою;
- скоромовки зі складним поєднанням відразу кількох важких звуків: шиплячих, свистячих і сонорних;
- скоромовки з незвичним поєднанням голосних звуків;
- скоромовки діалогічної форми.

При заучуванні таких скоромовок дітей ділили на дві групи. Методика заучування скоромовок полягає в тому, що нову скоромовку вихователь вимовляє повільно, чітко, виділяючи інтонаційно звуки, які повторюються. При цьому перед дітьми ставить завдання: уважно слухати і запам'ятовувати, який звук

повторюється. Відтак вихователь ще двічі промовляє скоромовку повільно, а потім швидко. Після цього діти по черзі промовляли слова кожної окремої скоромовки.

На наступному етапі роботи перед дітьми ставиться завдання промовляти скоромовки то голосніше, то тихіше, то швидше, то повільніше. Вихователь викликав дітей до столу, щоб вони читали скоромовку з підкресленою артикуляцією звуків, міміки, інтонації. Знайомі скоромовки діти промовляли хором.

Використання в комплексі усіх видів фольклору закріплює у дітей звуковимову, тренує мовленнєвий апарат, удосконалює мовлення, збагачує словник дітей образними виразами.

Отже, досвід роботи з дітьми і умовах сучасного закладу дошкільної освіти показав, що розвивати звукову культуру мовлення у дітей п'ятого року життя необхідно не лише на заняттях з пріоритетом мовленнєвих завдань, а й у повсякденні. Зокрема, використання мовленнєвої гімнастики, розучування коротких віршиків, дидактичні ігри, рухливі ігри із співом та діалогамита інше під час прогулянок було ефективним в роботі з дітьми п'ятого року життя з проблемами у звуковій вимові. Доведено, що використання гри у вихованні звукової культури мовлення дітей є однією з позитивних ліній розвитку їхнього мовлення. Адже діти в грі вільні, емоційно стабільні, одним словом справжні. Гра дозволяє активізувати мовленнєву й пізнавальну діяльність дітей зазначеного віку.

Роговченко Вікторія Олександрівна

Київський університет імені Бориса Грінченка

Науковий керівник Товкач Ірина Євгенівна, кандидат психологічних наук

Київський університет імені Бориса Грінченка

РОЗВИТОК УЯВИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У ПРОЦЕСІ ОБРАЗОТВОРЧО-МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Саме період дошкільного дитинства надає можливості особистісному розвитку дитини дошкільного віку у всіх його яскравих фарбах. Завдяки різноманітним видам діяльності діти пізнають нове або ж створюють власний продукт.

На власному досвіді роботи з дітьми дошкільного віку ми побачили, що у процесі образотворчої діяльності досить активно підключається мовленнєва діяльність, і у результаті це стає одним цілим. Бо дитяча творчість (на репродуктивному рівні) неможлива без словесного супроводу, вказівок, пояснень, певної допомоги з боку дорослих (вихователів і батьків).

Отже, розглядаємо образотворчо-мовленнєву діяльність як вид художньо-мовленнєвої діяльності, що є природною для дітей дошкільного віку, що дає змогу кожній дитині для самореалізації, самовираження.

Варто підкреслити, що дошкільникам завжди цікавий процес творчості. Одну із основних ролей відіграє матеріал (фото, картини, книги з ілюстраціями, папір, фарби, олівці, та інше). Саме тоді у дітей виявляється інтерес до всього з чим вони працюють. А за інтересом йде зацікавлення завданням. Добре, коли вони задають ряд питань щодо змісту побаченого і почутого, а потім знаходять на них відповіді. Це свідчить про наявність у дітей дошкільного віку пізнавальної активності, що стимулює дітей до самостійної діяльності (пізнавальної, мовленнєвої, образотворчо-мовленнєвої і т.д.)

І як показує практика саме під час образотворчої діяльності дітям більше всього до вподоби коли дорослі пропонують завдання з включенням їхньої уяви: «Уяви собі, що було б якби...»; «Уяви, що ти потрапив (потрапила) на лісову галявину в цій картині...»; «А давай разом уявимо, що буде далі...» і т.п.

Включити уяву дитини це ніби увімкнути світло. Дитяча уява спалахує немов ліхтарик, що світитиме яскравим світлом. Необхідно підтримувати цей стан захоплення матеріалом, момент творіння у дітей. Варто вказати, що сприятливим періодом для розвитку уяви вважається саме п'ятий рік життя дитини. Бо в основі лежить стрімке розширення її досвіду, тому зростають творчі прояви діяльності (ігрової, мовленнєвої, образотворчої тощо).

Для дітей дуже важливо, щоб їхню роботу дорослі та однолітки сприймали позитивно. Тому фундаментом, без сумніву, залишається позиція педагогів (батьків), які створюють атмосферу саме для творчого розвитку особистості дитини. І одним з важливих завдань дорослого - допомогти дитині побачити усе прекрасне через органи чуття, художнє слово, що супроводжує дошкільника в період перебування в умовах закладу дошкільної освіти та в сім'ї.

Так збагачуючи картину світу дошкільників засобами художніх творів разом із елементами живопису, творами мистецтва, ми сприяємо розвиткові уваги, пам'яті, мислення, а особливо уяви, роздвигатися краще зображення, вчитися не поспішати, захоплюватися прекрасним, збагачувати свій внутрішній світ полотном чудесних вражень, викликати натхнення на створення власного і унікального продукту (малюнка, ілюстрації до казки чи вірша тощо).